

איך לנסח שאלות לשאלוני התלמידים?

ההערכה הפרסונלית מאפשרת לכל קה"ל לבנות תהליך הערכה שיש בו ערך ותרומה. כדי שזה יקרה, חשוב שאיסוף המידע ייגע בנושאים מהותיים שקשורים ביעדים שהצבתם, בסוגיות שאתם עוסקים בהן ובתהליכים שאתם עמלים עליהם. כמו כן, ההערכה תהיה תקפה יותר ככל שהשאלות יכסו טוב יותר את עולם התוכן הנמדד ויהיו בהירות כמה שאפשר. לפניכם הנחיות וטיפים ראשונים ובסיסיים לכתיבת שאלות איכותיות: אנא קראו את הדברים, התאמנו בכתיבת השאלות ויחד כתבו שאלות שיספקו מידע רלוונטי שיתמוך בתהליכי למידה וצמיחה.

סוגי השאלות בשאלוני התלמידים

שאלונים מניבים מידע מועיל כשהם ממוקדים, כשהם מסייעים בקבלת מידע שקשה ללמוד עליו בדרכים אחרות, וכשהם נוגעים לתהליכים שהקח"ל מקדם. בשאלון יכולים להיות סוגים שונים של שאלות: שאלות פתוחות, שאלות ברירה, שאלות סולם (כמו: הסכמה, דירוג, תדירות), שאלות כן/לא ועוד.

שאלון אמית העדכני לתלמידים כולל שאלות מסוג סולם הסכמה בן 5 דרגות, שאלות דיכוטומיות (כן/לא), שאלות פתוחות ושאלות בחירה מתוך רשימה. מודל הפרסונליזציה מזמין אתכם לנסח היגדים שיוטמעו בשאלון על-פי דגם שאלות הסולם.

דגם השאלה הוא:

באיזו מידה אתם מסכים/ה עם המשפט:
אני מגיע/ה להישגים הלימודיים הטובים ביותר שהייתי יכול/ה להשיג.

העמיקו בסוגיה או בסוגיות שבה התמקדתם בקח"ל וכתבו שאלות בנוגע אליה. העזרו כתשתית בדף העזר: "מנושא לתכנית הערכה". התבוננו בעמודה הראשונה: "מה נרצה ללמוד מתהליך ההערכה?", לכל נקודה שרשמתם – כתבו שאלות מתאימות.

כמה שאלות כדאי לשאול?

השימוש המיטבי בשאלון יהיה אם הוא יעסוק במעט נושאים ויהיה קצר יחסית (מקסימום 25 שאלות). ככלל, ככל שיהיו יותר שאלות שיכסו את הנושא על היבטיו השונים, כך המידע שיתקבל יהיה מהימן יותר וגם תקף יותר. בדרך כלל יספיקו 8-10 שאלות כדי לקבל תמונת על ראשונית על הסוגיה.

5 דגשים שאליהם כדאי לשים לב

נפרט:

1 מיקוד השאלה בנושא אחד

נסו למקד את ההתייחסות לנושא מצומצם וברור. ככל שתצליחו כך ההתייחסות של המשיבים תהיה מדויקת יותר וכפועל יוצא אפשר יהיה לפרש נכון יותר את הנתונים שיתקבלו. **טעות נפוצה:** ערבוב של מספר נושאים או אפשרויות בשאלה אחת. דבר זה יוצר בלבול בקרב המשיבים ו/או בניתוח הממצאים.

דוגמה להמחשה:

איך אפשר לנסח אחרת?	מה הבעיה?	ניסוח בעייתי
<p>כמעט בכל נקודת זמן בשנה יש לפחות כמה נושאים שאני נהנה מהלמידה שלהם.</p> <p>כשאלת המשך למי שהשיב שיש מספר נושאים כאלה, אפשר להוסיף שאלה כמו:</p> <ul style="list-style-type: none"> באלו מקצועות לימוד? (שאלה סגורה) מדוע אתה נהנה מנושאים אלה? מה בית הספר עושה כדי שתהנה מהנושאים? <p>שאלת המשך פתוחה יכולה להיעשות גם במסגרת של ראיונות, קבוצות מיקוד, שיחה בכיתה (ותיעוד שלה) לאחר העברת השאלון. בהזדמנות זו אפשר גם למקד את השאלות למקצועות לימוד, מגמות או כל דבר אחר.</p>	<p>היגד זה עוסק בשני נושאים: הנאה מהלימודים והתמודדות עם קושי.</p> <p>דמיינו תלמיד שלא נהנה בלימודים, גם כשקל לו. סביר שתלמיד כזה יציין שאינו מסכים עם ההיגד.</p> <p>לעומתו, תלמידה שכן נהנית בלימודים אבל רק כשקל לה. סביר שגם היא תציין כי אינה מסכימה עם ההיגד.</p> <p>האם המשמעות של תשובתם זהה? בוודאי שלא.</p> <p>נוסף על כך – הנושא מאוד רחב. האם הגיוני שתלמידים ייהנו בכל נושא?</p>	<p>אני נהנה/נהנית ללמוד בבית הספר, אפילו אם קשה לי.</p>

2 שימוש בשפה פשוטה ומדיקת המתאימה לשפת התלמידים

2

ניסוחים מעורפלים או רב-משמעיים מובילים לשונות רבה בתשובות שנובעת רק מכך שהמשיבים הבינו אחרת את המונח. לכן, חשוב לשאוף לניסוח קצר, שפה פשוטה ולא מסורבלת, המתאימה ומובנת לקהל היעד.

טעות נפוצה: שימוש בשאלוני תלמידים במונחים שהם לא מעולם התלמידים ולא מותאמים להם.

בזמן העבודה על הניסוח דמיינו שיחה עם המשיבים, מה אתם שואלים אותם ומה הם עונים. כעת, נסחו את השאלה. השתמשו בתיאורים מוחשיים (עדיף התנהגותיים).
בדקו את עצמכם: העמידו עצמכם במקום של המשיבים. דמיינו כיצד משיבים שונים היו קוראים את השאלה, כיצד הם היו מבינים אותה, ואם התשובות מבטאות את העמדות שלהם.

דוגמה להמחשה:

איך אפשר לנסח אחרת?	מה הבעיה?	ניסוח בעייתי
רק אחרי שנבין מה בדיוק רצינו למדוד, נוכל לדייק את הניסוח. אם, למשל, הכוונה היא לאי ידיעה למי לפנות בבית הספר למענה אישי, אפשר למקד את זה לכך: אם יש משהו אישי שמטריד אותי, אני יודעת לאיזו דמות בצוות בית הספר אוכל לפנות כדי שתסייע לי	למה הכוונה במצבים של חוסר ודאות? ובאיזה הקשר? באיזה הקשר זה נשאל?	קשה לי להתמודד עם מצבים של חוסר ודאות

3 הימנעות משלילה כפולה בתוך ההיגד

3

הסכמה או אי הסכמה עם משפטים שמנוסחים באופן שלילי כרוכה בעומס קוגניטיבי שמכביד על המשיבים. עומס זה מתעצם אם באותו המשפט מופיעים שני ביטויי שלילה.

דוגמה להמחשה:

איך אפשר לנסח אחרת?	מה הבעיה?	ניסוח בעייתי
מה תרצו להעריך בדיוק? חדדו דוגמה: • אני בדרך כלל מקשיב/ה בכיתה • חשוב לי להקשיב בכיתה • הקשבה בכיתה עוזרת לי בלמידה	מה משמעות אי הסכמה עם המשפט הזה?	אם לא אתאמץ אז לא אצליח בלימודים

ניטרליות בניסוח

4

ניסוח השאלה צריך להיות מאוזן וניטרלי, ובמידת האפשר ללא הטיה וללא שיפוטיות. **טעות נפוצה:** שימוש במילות תואר שיפוטיות (שליליות או חיוביות). ניסוח כזה עלול להעביר מסר על מהי התשובה הרצויה.

דוגמה להמחשה:

ניסוח ניטרלי	מה הבעיה?	ניסוח בעייתי
הפעילות שהייתה לנו תרמה ל...	מעביר מסר סמוי לתלמידים על כיוון חיובי רצוי לתשובה.	הפעילות המרתקת שהייתה לנו תרמה ל...

לבסוף, איך תוודאו שמקבץ השאלות מתאים להעברה?

5

1. בדקו שיש מספיק שאלות לנושא.
2. חזרו לפירוט הפעולות והתוצאות הרצויות שניסחתם. ודאו שמענה על השאלות יספק לכם מידע שיסייע לכם.
3. ודאו שכל היגד שניסחתם שונה מההיגדים האחרים.
4. שתפו בתוך הקח"ל כמה שיותר גורמים ובקשו הערות. משימה אפשרית: לבקש להתאים כל שאלה לנושא ולתוצאה רצויה.
5. כנסו קבוצה קטנה של תלמידים (5-6), בקשו מהם לקרוא את השאלות ובכל שאלה בקשו מהם לנסח אותה בקול במילים שלהם. וודאו שהם מבינים כמוכם את המושגים. לתלמידים יש רעיונות מצוינים לחידוד. נסו זאת!
6. חשבו איך להעשיר את המידע שיעלה מהשאלון בדרכים נוספות.

